

บทคัดย่อ

โครงการการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยโครงการวิจัยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ปี 2555 เพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยปี 2556 – 2559 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ที่ได้รับทุนสนับสนุนในปี พ.ศ.2555 โดยมุ่งหาความสอดคล้องตามยุทธศาสตร์การวิจัยการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559 ความเชื่อมโยงของงานวิจัยที่ได้รับทุนในปี 2555 กับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ตลอดจนองค์ความรู้ที่ชัดเจน รวมทั้งประเมินผลกระทบ (Impact Assessment) จากงานวิจัย อันจะนำไปสู่แนวทางในการสนับสนุน และประกอบการวางแผน กำหนดทิศทางในการสนับสนุนทุนวิจัยด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในระยะยาวต่อไป การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้แบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบวิเคราะห์เชิงปริมาณ และแบบวิเคราะห์เชิงคุณภาพ แหล่งข้อมูลที่ศึกษาในการวิจัยนี้ ได้แก่ งานวิจัยกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ได้รับทุนในปี 2555 จำนวน 38 แผนงาน 112 โครงการย่อย โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัย คณะผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์และนำเสนอผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา รวมทั้งการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) และทำการสังเคราะห์ตามประเด็นปัญหาที่กำหนดไว้

ผลการศึกษาพบว่า **ด้านความสอดคล้องตามยุทธศาสตร์การวิจัยการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559** นั้น มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 เร่งส่งเสริมการวิจัยวาระแห่งชาติ การท่องเที่ยว จำนวน 31 แผนงาน 89 โครงการย่อย และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 สนับสนุนการวิจัยในพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและพื้นที่เชื่อมโยง จำนวน 7 แผนงาน ประกอบด้วย 23 โครงการย่อย **ด้านความเชื่อมโยงของงานวิจัยที่ได้รับทุนฯ กับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวนั้น** จะสรุปออกเป็น 4 ด้าน คือ (1) **ด้านความเชื่อมโยงกับนักท่องเที่ยว** ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การสร้างความตระหนักรู้แก่นักท่องเที่ยวถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม การยกระดับคุณภาพการช่วยเหลือ และการดูแลนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เป็นหลัก ส่วนยุทธศาสตร์ที่ 2 นั้น คือ การเพิ่มทางเลือกและประสบการณ์ใหม่ๆ ในการเดินทางท่องเที่ยวจากการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ นอกจากนั้นนักท่องเที่ยวยังได้รับความรู้ จากการรณรงค์ในการใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างรู้คุณค่า การรับรู้ข้อมูลการประชาสัมพันธ์ รูปแบบการท่องเที่ยว และแนวทางการปฏิบัติในการเดินทางมาท่องเที่ยว เป็นต้น ในส่วน (2) **ด้านความเชื่อมโยงที่มีต่อการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว** ในยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การพัฒนาคุณภาพการบริการระบบขนส่งสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยว การทำแผนที่เส้นทางปลอดภัย หรือการระบุจุดอันตราย การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม เป็นต้น และในยุทธศาสตร์ที่ 2 นั้น ได้มีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ รวมถึงการสำรวจศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวในภาคอีสานตอนกลาง และการประเมินคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ดังกล่าวอีกด้วย สำหรับ (3) **ด้านความเชื่อมโยงกับ**

ผู้ประกอบการธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 1 นั้น มีการพัฒนาธุรกิจของผู้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ ธุรกิจบริการน้ำพุร้อน หรือการพัฒนาภาพลักษณ์ให้กับธุรกิจ รวมถึงรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวฮาลาล และวิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น และภายใต้กลยุทธ์ที่ 2 ได้มีการพัฒนากลยุทธ์ระดับธุรกิจของผู้ประกอบการเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน การส่งเสริมการตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก การเรียนรู้อาหารไทย และสุดท้ายคือ **(4) ด้านความเชื่อมโยงด้านคือองค์ประกอบสนับสนุน** พบว่า ในยุทธศาสตร์ที่ 1 โดยเฉพาะกลยุทธ์ที่ 4 เพื่อสร้างและพัฒนากลไกการจัดการการท่องเที่ยวของไทย เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ และเชื่อมโยงสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการสนับสนุน และหน่วยงานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพราะเป็นการศึกษา เพื่อแสวงหาข้อค้นพบในการพัฒนาปรับปรุงกลไกการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการของหน่วยงานบริการให้มีคุณภาพบริการที่ดีขึ้น และยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาองค์ประกอบสนับสนุนด้านข้อมูลพื้นฐานทางการท่องเที่ยวซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้ของชนมไทยในภูมิภาคตะวันตกและข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ทำให้ทราบถึงระดับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ข้อมูลพื้นฐานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น **สำหรับด้านองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยที่ได้รับทุนฯ** พบว่า ตามยุทธศาสตร์ที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยที่ได้รับทุนฯกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยการส่งเสริมให้ได้จำแนกองค์ความรู้ออกเป็น 2 ด้านคือ ด้านแรกองค์ความรู้ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และด้านที่สององค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ส่วนยุทธศาสตร์ที่ 2 ก็ได้มีการแบ่งออกเป็นสองด้านเช่นกัน ในส่วนองค์ความรู้โครงการย่อยการจัดการการท่องเที่ยวสามารถจำแนกได้ดังนี้ องค์ความรู้โครงการย่อยการจัดการด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การจัดการเครือข่ายธุรกิจทางการท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรมนุษย์ทางการท่องเที่ยว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการทางการตลาดของธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และการจัดการเชิงกลยุทธ์และอื่นๆ สุดท้าย คือ **ด้านผลกระทบที่ได้รับจากงานวิจัย** พบว่า แผนงานที่ศึกษานั้น เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม/วัฒนธรรมเป็นสองอันดับแรก สาเหตุที่ผลกระทบทางเศรษฐกิจมากที่สุด เนื่องจาก แผนงานทั้งหมดเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยตรง หากพิจารณาในภาพรวม สำหรับประเทศไทย การจัดการโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของประเทศโดยรวมเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ และยิ่งจำเป็นที่จะต้องพัฒนาอีกมาก เนื่องจากเป็นปัจจัยหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเด็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ถือเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกฝ่ายควรคำนึงถึง โดยไม่ได้มุ่งเน้นแต่เพียงผลลัพธ์หรือความสำเร็จด้านเศรษฐกิจเท่านั้น หากแต่ต้องคำนึงถึงประเด็นของสังคมและวัฒนธรรม

และสิ่งแวดล้อมด้วย เพื่อให้ความสำเร็จในทุกมิติเกิดขึ้นควบคู่กัน

ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการสนับสนุนทุนวิจัยและการพัฒนาโจทย์วิจัยด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและบริการ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

(1) การวิจัยเพื่อการพัฒนาและปรับปรุง กฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการท่องเที่ยว ควรสนับสนุนประเด็นการศึกษาในส่วนของกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เป็น ธรรมชาติ โดยศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขทางสังคมทั้งที่ควบคุมด้วยระบบกฎหมาย หรือ หลักคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เกิด การควบคุม กำกับดูแล และการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม และตอบสนองได้ อย่างทั่วถึง โดยให้มีกฎระเบียบที่ยืดหยุ่น และเอื้อต่อการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวที่ต้อง ดำเนินการไปโดยยึดหลักความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และผู้มีส่วนได้เสีย

(2) การวิจัยเพื่อการพัฒนาและปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ เพื่อ การพัฒนาและปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการให้เกิดความสมดุล จึงควรส่งเสริม ให้มีการจัดทำกรวิจัยในหัวข้อและประเด็นต่างๆ ได้แก่ การวิจัยเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ อุปทานการท่องเที่ยว ในประเด็นย่อย การวิจัยเพื่อการศึกษาในส่วนของพัฒนาสังคมให้มากขึ้น การวิจัยที่มีวัตถุประสงค์การศึกษาเชื่อมโยงสู่การพัฒนาธุรกิจใอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การวิจัย เพื่อการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยการประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มีการพัฒนาขึ้น การวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงที่มีศักยภาพให้มากขึ้น และการวิจัยเพื่อ การพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีทักษะและความรู้ที่หลากหลาย สามารถ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆได้ รวมทั้ง ประเด็นการวิจัยเพื่อศึกษาอุปสงค์การ ท่องเที่ยว ในประเด็นย่อย การวิจัยที่ส่งเสริมการศึกษาบุปปัจจัยของอุปสงค์การท่องเที่ยว การวิจัย เพื่อศึกษาอุปสงค์การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพของอุปสงค์การท่องเที่ยว และการวิจัยที่มุ่งเน้นการจัดการความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศ

(3) การวิจัยเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ความปลอดภัย และปัจจัยสนับสนุนอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ควรสนับสนุนประเด็นการศึกษา การพัฒนาและใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานที่จะ สิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวเพื่อการเดินทางและเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในต้นทุนที่ต่ำ การวิจัยเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพ และอนามัยแก่นักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางเพื่อท่องเที่ยวในประเทศ นอกจากนี้ควรส่งเสริมการ วิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับความปลอดภัยในการท่องเที่ยวตามมาตรฐานสากล เพื่อสร้างความ มั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว และการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินตลอดการเดินทาง

(4) การวิจัยเพื่อการส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ควรสนับสนุนประเด็น การศึกษา การวิจัยเพื่อทำให้เกิดการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวอย่างตระหนักรู้ และเข้าใจการรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ตลอดจนหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากร ทางธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวเช่นกัน

Abstract

The objective of this research is to analyze and synthesize the research conducted on tourist and service industry, funded in 2555 B.E. This research aims (1) to examine the conformity of the prior research with the National Policy on Tourist Research (2555 – 2559 B.E.), (2) to examine the correlation between the research funded in 2555 B.E. with the development of tourism and service sectors, and (3) to examine the body of knowledge found from the research and (4) the impact assessment of the research. Essentially, this study should be of assistance in planning a long-term fund for the research in managing tourism. In this research, two methods have been used, namely quantitative and qualitative analyses. The data resources for this study are from the work results of the research on tourist management funded in 2555 B.E. – there are overall 38 projects (112 sub-projects) in the prior research. From these data, the researcher has analyzed, presented with descriptive statistics and content analysis, and synthesized in accordance with the context of the research problems.

The results of the research were as follows: (1) the prior research is in conformity with two of the National Policy on Tourist Research (2555 – 2559 B.E.) – the policy which promotes the enhancement of the national tourist research agenda, consisting of 31 projects (89 sub-projects), and the policy which promotes researches in potential sites for tourism, consisting of 7 projects (23 sub-projects); (2) the correlation between the prior research funded in 2555 B.E. with the development of the tourist industry was found to be significant in 4 areas – tourists, tourism resources, tourism entrepreneurs and infrastructure and the supporting factors in tourism; (3) two bodies of knowledge were discovered: tourism resources and tourism management and; (4) in the impact assessment, economics was found to have the greatest impact on income growth, employment and income distribution. Socio-culture has the second greatest impact on the development of the social cooperation and living standard and the preservation of the national culture. The environmental aspects were found to have the least impact in this research.

This research proposes that the four following future researches should be funded: (1) a research which helps develop the laws and regulations on tourism management, to make the management of tourist industry more efficient; (2) a research on developing an efficient market structure for tourism industry; (3) a research on developing an infrastructure, safety and other supporting factors in the tourism industry; (4) a research which helps preserve the national resources and environment.